

Poate că ceea ce i s-a întâmplat lui Ed Mitchell s-a datorat lipsei gravitației ori faptului că toate simțurile sale erau dezorientate. Era în drumul spre acasă, care în acel moment era la circa 250.000 de mile distanță, undeva pe suprafața unui cer albastru, cu nori, și cu o lună nouă albă, care apăreau din când în când, prin fereastra triunghiulară a modulului de comandă al navei cosmice *Apollo 14*.⁷

Cu două zile înainte, el devenise al șaselea om care coborâse pe lună. Călătoria fusese un triumf: prima aselenizare care a desfășurat investigații științifice. Cele 94 de livre (aproximativ 53 kg) de mostre de rocă și de sol aduse pe pământ atestau acest lucru. Cu toate că el și comandanțul său nu reușiseră să ajungă pe vârful înalt de 750 de picioare (circa 225 de metri) ai vechiului Crater Conic, restul punctelor din programul amănuntit, scris pe o bandă aflată la încheietura mâinii, detaliind virtual fiecare minut din călătoria de două zile, fuseseră biface metodic.

Ceea ce nu-și explicaseră pe deplin era influența acestei lumi nelocuite, având o forță de gravitație redusă, lipsită de atmosferă, care ar fi avut un efect de atenuare asupra simțurilor. Fără repere cum ar fi copacii sau stâlpii de

⁷ Pentru o descriere a călătoriei doctorului Mitchell, m-am bazat pe Ed. Mitchell, *The Way of the Explorer: An Apollo Astronaut's Journey Through the Material and Mystical Worlds* (Călătoria unui astronaut de pe navă Appolo prin lumi materiale și mistice) (G.P. Putman, 1996): 47-56; M. Light, *Full Moon* (Lună plină) (Londra, Jonathan Cape, 1999); o vizită la o expoziție de fotografii „lunară” (Londra, Tate Galery, noiembrie 1999); interviuri personale cu Dr. Mitchell (vara și toamna anului 1999); T. Wolfe, *The Right Stuff* (Materia potrivită) (Londra, Jonathan Cape, 1980); și A. Chalgin, *A Man on the Moon* (Un om pe lună) (Hammondsworth, Penguin, 1994): 355-379.

CĂMPUL

telegraf, de fapt nimic altceva în afara de *Antares*, modulul lunar auriu, de forma unei insecte, profilat la orizontul peisajului cenușiu prăfos, toate percepțiile privind spațiul, scara, distanța sau profunzimea erau distorsionate cumplit. Ed fusese șocat să descopere că orice reper de navigație notat cu atenție pe fotografiile de înaltă rezoluție se afla la o distanță cel puțin dublă față de cât se așteptau. Era ca și cum el și Alan se micșoraseră în timpul călătoriei spațiale și ceea ce de pe Pământ păreau să fie mibile și ridicături minuscule pe suprafața lunii se măriseră brusc, ajungând să aibă înăltimi de șase picioare (circa doi metri) sau chiar mai mult. Și cu toate că se simțeau micșorați că dimensiuni, erau și mai ușori ca niciodată. Ed avusese o senzație neobișnuită de ușurință a ființei, datorită forței gravitaționale slabe și, în ciuda greutății și mărimii costumului său diform, se simțea înăltat la fiecare pas.

De asemenea, se adăuga efectul distorsionant al soarelui, pur și neinfluentat, într-o lume fără atmosferă. În lumina orbitoare a soarelui, chiar în dimineață relativ răcoroasă, înainte de a se ajunge la temperaturile maxime de 272°F (circa 132°C), craterele, reperele, solul lunar și Pământul – chiar și cerul însuși – toate se vedea cu o claritate absolută. Pentru o minte obișnuită cu filtrul domolitor al atmosferei, umbrele bine conturate, culorile schimbătoare ale solului de ardezie cenușie, toate conspirau la îngelarea ochiului. Pe neștiute, Ed și Alan se aflau la doar 61 de picioare de marginea Craterului Conic (circa 21 de metri), la aproape 10 secunde, atunci când s-au întors din drum, fiind convinși că nu ar fi putut ajunge la timp – eșec pentru care Ed a fost foarte dezamăgit, fiindcă dorea foarte mult să arunce o privire în craterul cu diametrul de 1100 de picioare (circa 335 de metri), situat pe podișul lunii. Ochii lor nu au știut să interpreteze acea priveliște vizualizată în

LUMINĂ ÎN ÎNTUNERIC

„hiperstare”. Nimic nu se mișca, însă, de asemenea, nimic nu era ascuns privirii și totul părea lipsit de nuante. Orice privire copleșea ochiul cu contraste strălucitoare și cu umbre. Ed vedea, într-un anumit sens, mai clar și mai puțin clar decât oricând altădată.

În cursul activității neîncetate, conform programului stabilit, ei au avut prea puțin timp să reflecteze, să se întrebe ori să aibă gânduri privind rostul mai larg al călătoriei lor. Ajunseseră mai departe în univers decât oricare alt om înaintea lor, și totuși, conștienti că fiecare minut al călătoriei lor însemna pentru contribuabilitii americanii un cost de 200.000 de dolari, s-au simțit constrânsi să stea cu ochii pe ceas și să bifeze îndeplinirea amănuntită a tuturor activităților planificate de coordonatorii programului de la Houston. Abia după ce modului lunar se reconectase cu modulul de comandă și au început călătoria de două zile spre Pământ, Ed a putut să-și scoată costumul spațial, care era acum murdar după contactul cu solul lunar, și a așezat din nou în scaunul său lung și îngust și a încercat să-și pună într-o anumită ordine frustrările și învălmășeala de gânduri.

Kittyhawk-ul se rotea lent, ca un pui la rotisor, pentru a echilibra efectul termic pe toată suprafața navei spațiale; și în rotirea sa lentă, Pământul se vedea din când în când prin hublou, ca o lună minusculă în hăul întunecat al stelelor. Din această perspectivă, cum Pământul intra și ieșea din cadru o dată cu restul sistemului solar, cerul nu mai exista doar deasupra astronautilor, așa cum îl vedem noi de obicei, ci apărea ca un ansamblu atotcuprinzător, care legăna Pământul din toate părțile.

Atunci, în timp ce privea prin hublou, Ed a trăit cea mai stranie senzație pe care a avut-o vreodată: o senzație de conectare, ca și cum toate planetele și toți oamenii din

CĂMPUL

toate timpurile erau legați printr-o rețea invizibilă. Abia mai putea respira datorită măreției momentului. Deși a continuat să răsucescă și să apese butoane, se simțea distanțat de trup, de parcă altineva efectua navigația.

Părea să fie un enorm câmp de forță, care îi conecta pe toți oamenii, intențiile și gândurile lor, dar și toate formele animate și inanimate ale materiei din toate timpurile. Orice făcea sau gândeau în influență restul cosmosului și orice fenomen care avea loc în cosmos avea o influență asemănătoare asupra sa. Timpul era doar un concept artificial. Tot ceea ce învățase despre univers și despre existența separată și de sine stătătoare a oamenilor și a lucrurilor părea să fie greșit. Nu existau accidente ori intenții individuale. Inteligenta naturală, care parcurse miliarde de ani și făurise fiecare moleculă a ființei sale, răspunde și de actuala sa călătorie. Nu era ceva ce înțelegea pur și simplu cu mintea sa, ci o senzație viscerală copleșitoare, ca și cum se extindea în plan fizic prin hublou până în cele mai depărtate puncte ale cosmosului.

Nu văzuse fața lui Dumnezeu. Nu a simțit ceva asemănător unei experiențe religioase standard, ci mai degrabă o epifanie orbitoare a ceea ce religiile răsăritene numesc adesea un „extaz al unității”. Era de parcă, într-o clipă, Ed Mitchell descoperise și simțise Forța.

A aruncat o privire către Alan și Stu Roosa, ceilalți astronauți ai misiunii *Appollo 14*, pentru a vedea dacă și ei trăiau ceva măcar pe departe similar. A fost un moment în care păsiseră afară din *Antares* și au coborât pe platoul Fra Mauro, un podiș de pe lună, când Alan, veteran al primei lansări americane în spațiu, obișnuit cu multe lucruri și situații și care nu avea timp de astfel de preocupări mistice, s-a încordat în costumul său spațial diform pentru a privi deasupra lui și a lăcrimat la vedere Pământului, care era

LUMINĂ ÎN ÎNTUNERIC

atât de imposibil de frumos pe cerul lipsit de atmosferă. Dar acum Alan și Stu păreau să fi trecut în mod automat la obligațiile lor, astfel încât îi era teamă să spună ceva despre ceea ce începea să simtă ca un ultim moment al adevărului.

Întotdeauna fusese un om puțin cam ciudat în cadrul programului spațial și desigur, la vîrstă de 41 de ani, deși era mai Tânăr decât Shepard, era unul din membrii titulari ai programului *Appollo*. O, el se comporta și își îndeplinea întotdeauna rolul corect, având părul de culoarea nisipului, cu față largă, cu trăsături specifice celor din zona central-vestică a Statelor Unite și cu vorbirea domoală și blandă a unui pilot de linie comercială. Însă față de ceilalți, era puțin mai intelectual: era singurul dintre ei care avea atât un doctorat, cât și licență de pilot de încercare. Felul în care a intrat în cadrul programului spațial i-a permis desigur acest lucru. Sustinerea doctoratului la Massachusetts Institute of Technology credea el că era calea prin care ar deveni indispensabil – iată că și-a pregătit în mod deliberat drumul spre NASA – și doar după aceea s-a întâmplat să-și completeze numărul orelor de zbor, în curse peste ocean, pentru a-și obține licență. Totuși, Ed nu era un pilot neîndemnătic atunci când a ajuns să zboare. Ca toti ceilalți colegi, și-a folosit eficient timpul petrecut la centrul de zbor Chuck Yeager din Desertul Mojave, executând cu avioanele figuripentru care acestea nu erau proiectate. La un moment dat, a devenit chiar instructor de zbor. Dar îi plăcea să se considere nu atât un pilot de încercare, cât un explorator: un fel de căutător modern al adevărului. Atractia către știință intra constant în contradicție cu fundamentalismul baptist manifestat în tinerețe, cu oarecare mândrie. Nu părea o întâmplare faptul că crescuse în Roswell, New Mexico, unde se presupune că a fost văzut primul extraterestru – la

CĂMPUL

doar o milă distanță de casa lui Robert Goddard, părintele științei americane despre rachete și la câteva mile de muntele în care s-au efectuat primele experiențe cu bomba atomică. Știința și spiritualitatea coexistau în ființa sa, luptând pentru o poziție fruntașă, însă el intenționa să facă astfel încât ele să conlucreze și să se împace.

Altceva reținuse el din aceste experiențe. Mai târziu, în acea seară, Alan și Stu dormeau în hamacurile lor. Ed a revăzut în liniste ceea ce fusese un experiment desfășurat de-a lungul întregii călătorii până la lună și de la lună spre Pământ. Mai târziu, s-a implicat în experimente privind conștiința și percepțiile extrasenzoriale, rezervându-și timp să studieze opera doctorului Joseph B. Rhine, un biolog ce a condus mai multe experimente legate de natura extrasenzorială a conștiinței umane. Doi dintre noii săi prieteni erau doctori care condusese că experiente credibile privind natura conștiinței. Împreună, ei și-au dat seama că acea călătorie pe lună a lui Ed le oferea o ocazie unică de a testa dacă telepatia umană s-ar putea desfășura la distanțe mai mari decât cele încercate în laboratorul doctorului Rhine. Era o șansă unică în viață de a vedea dacă acest fel de comunicații s-ar putea extinde mult dincolo de distanțele posibile pe Pământ.

La patruzeci și cinci de minute de la începutul perioadei de somn, așa cum făcuse în cele două zile în care a călătorit spre lună, Ed a scos o lanternă mică și, pe colii de hârtie prinse pe un clipboard, a copiat la întâmplare numere, fiecare corespunzând unui dintre simbolurile Zener folosite de dr. Rhine – patrat, cerc, cruce, stea și o pereche de linii ondulate. El se concentrase intens,metic, asupra lor, una câte una, încercând să „transmită” opțiunile sale colegilor aflați în spatele casei. Entuziasmat cum era, a păstrat experimentul doar pentru sine. Odată a încercat să

LUMINĂ ÎN ÎNTUNERIC

aibă cu Alan o discuție despre natura conștiinței, dar nu era prea apropiat de șeful său și nu era tipul de problemă care să-i înflăcăreze pe alții aşa cum se întâmpla cu el. Uniidintre astronauti se gândiseră la Dumnezeu atunci când se aflau în spațiu și fiecare participant la întregul program spațial știe că ei căutau ceva nou despre modul în care funcționa universul. Însă dacă Alan și Stu ar fi știut că el încerca să-și transmită gândurile oamenilor de pe Pământ, l-ar fi socotit mai ciudat decât îl știau deja.

Ed și-a încheiat experimentul din acea noapte și avea să mai facă unul în seara următoare. Dar după ce i se întâmplase mai devreme, abia dacă mai era necesar încă unul; acum era lăuntric convins că era adevărat. Mintile omenești era conectate între ele, exact aşa cum erau conectate la orice altceva din această lume și din orice altă lume. Intuiția lui accepta acest lucru, dar pentru omul de știință din el nu era suficient. În următorii douăzeci și cinci de ani, el a făcut apel la știință să găsească explicații, aici pe Pământ, despre ceea ce i se întâmplase acolo, în spațiu.

Edgar Mitchell a ajuns acasă în siguranță. Nici o altă explorare fizică de pe Pământ nu se putea compara cu călătoria spre lună. În următorii doi ani, el a părăsit NASA și atunci a început adesea călătorie. Explorarea spațiului interior avea să se dovedească mai lungă și mai dificilă decât aselenizarea sau decât cercetarea Craterului Conic.

Micul său experiment privind perceptia extrasenzorială (ESP) a avut succes, sugerând că avusese loc o anumită formă de comunicare ce sfida orice logică. Ed nu a reușit să facă toate cele șase experimente aşa cum le planificase și i-a luat ceva timp să coroboreze rezultatele celor patru experimente pe care le făcuse cu cele șase ședințe de „ghicire” efectuate pe Pământ. Dar atunci când

CĂMPUL

cele patru seturi de date pe care Ed le strânsese în cursul călătoriei sale de nouă zile au fost confruntate cu datele celor săse colegi de pe pământ, corespondența dintre ele s-a dovedit semnificativă, cu o probabilitate de unu la trei mii ca acea corespondență să se datoreze întâmplării.⁸ Aceste rezultate erau pe aceeași linie cu mii de alte experimente similare conduse pe pământ de dr. Rhine și de colegii săi de-a lungul anilor.

Experiența fulgerătoare a lui Edgar Mitchell, în timp ce se afla în spațiu, „făcuse părul măciucă” multor oameni care gândeau că în același fel cu el. Însă ceea ce îl deranja cel mai mult pe Ed în legătură cu această experiență era explicația științifică curentă pentru fenomenele biologice, în general, și pentru conștiință, în particular, care i se părea imposibil de reductivă. În ciuda celor învățăte din fizica cuantică despre natura universului, în timpul anilor de studii la Massachusetts Institute of Technology, se părea că biologia a rămas împotmolită într-o concepție despre lume veche de peste trei sute de ani. Modelul biologic curent părea încă să se bazeze pe concepția clasică a lui Newton despre materie și energie, despre solid, corpuri separate care se deplasează predictibil în spațiul vid, și pe o concepție carteziană despre trup, ca fiind separat de suflet sau de minte. Nimic din acest model nu putea să reflecte cu exactitate adevarata complexitate a ființei umane, relația sa cu lumea sau, mai concret conștiința sa; ființele umane și părțile sale suntîncă tratate, în realitate, ca o mașină.

Majoritatea explicațiilor biologice ale marilor mistere ale ființelor vii încearcă să înțeleagă întregul principiu de împărțirea lui în părți chiar mai mici decât cele microscopice. Se presupune că trupurile își modelează forma datorită

⁸ Mitchell, *Way of the Explorer*: 61. Rezultatele obținute de dr. Mitchell au fost publicate în *Journal of Parapsychology*, iunie 1971.

LUMINĂ ÎN ÎNTUNERIC

în tipăriri genetice, sintezei proteinelor și mutației oarbe. Conștiința și-ar avea sediul, conform neuro-savantilor și neurologilor de astăzi, în scăra cerebrală – fiind rezultatul unui simplu amestec între anumite substanțe chimice și celulele creierului. Substanțele chimice răspundeau de funcționarea „televizorului” din creierul nostru și de ceea ce se vede.⁹ Noi vedem lumea datorită complexității propriei noastre mașinării. Biologia modernă nu crede într-o lume care este în ultimă instanță indivizibilă.

Din propria sa activitate privind fizica cuantică, de la Massachusetts Institute of Technology, Ed Mitchell învățase că, la nivel subatomic, concepția newtoniană, clasică – că orice lucru sau fenomen funcționează într-un mod ușor predictibil – a fost de mult timp înlocuită de teoriile cuantice Messier și indeterminată, care sugerează că universul și felul în care funcționează nu sunt atât de ordonate cum cred oamenii de știință.

Materia, la nivelul ei cel mai de bază, nu ar putea fi împărțită în unități care să existe independent și nici măcar nu ar putea fi pe deplin descrise. Particulele subatomice nu ar fi mici obiecte solide precum bilele de la jocul de biliard, ci sunt pachete de energie vibratională care nu ar putea fi precis cuantificată sau înțeleasă în sine. În schimb, noi am fi schizofrenici, uneori comportându-ne ca particule – ceva distinct, limitat la un spațiu mic – iar alteori ca o undă – ceva care vibrează și este mai difuz, răspândit într-o zonă mai amplă de spațiu și de timp, iar alteori atât ca undă, cât și ca particulă, în același timp. Particulele cuantice ar fi, de asemenea, omniprezente. De exemplu, atunci când se trece de la o stare de agregare (energetică) la o alta, electronii par să încerce toate orbitele posibile deodată, ca

⁹ Francis Crick asemăna creierul cu un televizor, așa cum citează D. Lox, *An Arrow Through Chaos* (O săgeată prin haos) (Rochester, Vermont, Park Street Press, 2000): 91.

CĂMPUL

un cumpărător al unei proprietăți care încearcă să locuiască în fiecare apartament dintr-un bloc *în același timp*, înainte de a alege în care să se instaleze în cele din urmă. Și nimic nu ar fi sigur. Nu există locații definite, ci doar probabilitatea ca un electron, să spunem, să poată fi într-un anumit loc, nu o apariție stabilă, ci doar ca probabilitate de a se întâmpla. La acest nivel al realității, nimic nu ar fi garantat; savanții trebuie să se mulțumească doar cu faptul că pot paria cu șansa mică. Cea mai bună situație ce putea fi calculată ca fiind probabilă – șansa, atunci când faceți o anumită măsurătoare pentru a obține un anumit rezultat – de a ajunge la un anumit rezultat într-un anumit procent de timp. Relațiile dintre cauză și efect nu mai țin de nivelul subatomic. Atomii care par stabili, pot deodată, fără o cauză aparentă, să manifeste anumite rupturi interne; electronii, fără niciun motiv, aleg să treacă de la o formă de energie la alta. Atunci când privim din ce în ce mai profund în interiorul materiei, nu putem atinge sau descrie un singur lucru solid, ci o multitudine de entități în intenție, toate defilând în același timp.

Mai degrabă decât să fie un univers al certitudinii statice, la nivelul cel mai profund al materiei, lumea și relațiile sale sunt nesigure și impredictibile, o stare a potentialității pure, a infinitei posibilități.

Savanții acceptă o conectivitate universală, dar numai într-o lume cuantică: adică în regnul inanimat și nu în regnul viu. Specialiștii în fizică cuantică descoperiseră în lumea subatomică o proprietate stranie, pe care au numit-o „nonlocalizare / nonlocalitate”. Această proprietate se referă la capacitatea unei entități cuantice, cum ar fi un electron individual, de a influența o altă particulă cuantică instantaneu, la orice distanță, deși nu există niciun schimb de forță sau de energie. Ea sugerează că particulele

LUMINĂ ÎN ÎNTUNERIC

cuantice intrate în contact păstrează această legătură chiar și atunci când sunt separate, astfel încât acțiunile uneia le vor influența pe ale celeilalte, indiferent cât de departe ar fi fost separate. Albert Einstein desconsidera această „acțiune fantomatică la distanță” și acesta este unul din motivele majore ale faptului că nu avea încredere în mecanica cuantică, însă această proprietate a fost verificată în mod decisiv de un număr de fizicieni, începând din anul 1982.¹⁰

Non-localizarea / non-localitatea a zdruncinat din temelii fizica. Materia nu mai putea să fie considerată separat. Acțiunile nu mai era nevoie să aibă o cauză observabilă, într-un spațiu observabil. Axioma fundamentală a lui Einstein nu era corectă: la un anumit nivel al materiei, s-ar putea călători cu viteze mai mari decât viteză luminii. Particulele subatomice nu au nicio semnificație dacă sunt luate izolaț, însă ar putea fi înțelese numai în relațiile dintre ele. Lumea, în esență, la nivelul cel mai profund, există ca o rețea complexă de relații interdependente, fiind deci indivizibilă.

Poate că cel mai esențial element al acestui univers interconectat este conștiința vie care îl observă. În fizica clasică, experimentatorul era considerat o entitate separată, un observator tăcut, aflat în spatele unei ferestre, încercând să înțeleagă universul care continuă să existe, indiferent dacă cercetătorul îl observă sau nu. În fizica cuantică, totuși, s-a descoperit că starea tuturor posibilităților oricărei particule cuantice decade în starea de entitate stabilă imediat ce este observată sau măsurată. Pentru a explica aceste evenimente ciudate, fizica cuantică a lansat ipoteza că între observator și fenomenele observate ar exista o relație participativă – că aceste particule ar putea fi considerate doar ca „probabil” existente în spațiu și timp, până când au fost „perturbate”,

¹⁰ Se consideră că nonlocalizarea / nonlocalitatea a fost dovedită prin experimentele conduse de Alain Aspect și de colegii săi, la Paris, în 1982.